

יהושע פרק ז'

1 תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד ב

נאמר: (יהושע ז') ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש, ותניא: שלשים וששה ממש, דברי ר' יהודה; אמר לו רבי נחמיה: וכי נאמר שלשים וששה? והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה! אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כרובה של סנהדרין

2 תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ב דף סה טור ד

הלכה ו' רבי שמעון בן לקיש בשם רבי ינאי שיתף הקב"ה שמו הגדול בישראל למלך שהיה לו מפתח של פלמנטרי' קטנה אמר המלך אם אני מניחה כמות שהיא אבידה היא אלא הריני עושה לה שלשלת שאם אבדה השלשלת תהא מוכחת עליה כך אמר הקב"ה אם מניח אני את ישראל כמות שהם נבלעין הן בין האומות אלא הרי אני משתף שמי הגדול בהם והן חיים מה טעמ' וישמעו הכנעני וכל יושבי הארץ ונסבו עלינו והכריתו את שמינו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול שהוא משותף בנו מיד ויאמר ה' אל יהושע קם לך קם לך

3 תלמוד בבלי מסכת תענית דף יד עמוד ב

אמר רבי אלעזר: אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון, שנאמר (יהושע ז') ויאמר ה' אל יהושע קם לך למה זה אתה נפל על פניך.

4 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף יא עמוד א

מעשה ברבן גמליאל שאמר: השכימו לי שבעה לעלייה, השכים ומצא שמונה. אמר: מי הוא שעלה שלא ברשות? ירד! עמד שמואל הקטן ואמר: אני הוא שעליתי שלא ברשות, ולא לעבר השנה עליתי, אלא ללמוד הלכה למעשה הוצרכתי. אמר לו: שב בני, שב. ראויות כל השנים כולן להתעבר על ידך, אלא אמרו חכמים: אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה. ולא שמואל הקטן הוה, אלא איניש אחרינא, ומחמת כיסופא הוא דעבד.

כי הא דיתבי רבי וקא דריש, והריח ריח שום, אמר: מי שאכל שום - יצא! עמד רבי חייה ויצא. עמדו כולן ויצאו. בשחר מצאו רבי שמעון ברבי לרבי חייה, אמר ליה: אתה הוא שציערת לאבא? אמר לו: לא תהא כזאת בישראל! ורבי חייה מהיכא גמיר לה - מרבי מאיר. דתניא: מעשה באשה אחת שבאתה לבית מדרשו של רבי מאיר, אמרה לו: רבי, אחד מכם קדשני בביאה. עמד רבי מאיר וכתב לה גט כריתות, ונתן לה, עמדו כתבו כולם ונתנו לה. ורבי מאיר מהיכא גמיר לה - משמואל הקטן. ושמואל הקטן מהיכא גמיר לה - משכניה בן יחיאל. דכתיב (עזרא י') ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלקינו ונשב נשים נכריות מעמי הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת. ושכניה בן יחיאל מהיכא גמיר לה - מיהושע. דכתיב (יהושע ז') ויאמר ה' אל יהושע קם לך למה זה אתה נפל על פניך חטא ישראל. אמר לפניו: רבונו של עולם, מי חטא? - אמר לו: וכי דילטור אני לך? הטל גורלות. ואיבעית אימא - ממשה, דכתיב (שמות ט"ז) עד אנה מאנתם.

5 ספר חפץ חיים - הלכות אסורי לשון הרע - כלל י

א. אם אחד ראה אדם, שעשה עולה לחברו, כגון שגזלו או עשקו או הזיקו, בין אם הנגזל והנזק יודעים מזה או לא. או שבישו, או שצערו והונה אותו בדברים. ונודע לו בברור, שלא השיב לו את הגזלה ולא שלם לו את נזקו ולא בקש פניו להעביר לו על עונו, אפלו ראה דבר זה ביחיד, יכול לספר הדברים לבני אדם כדי לעזר לאשר אשם לו ולגנות המעשים הרעים בפני הבריות, אך יזהר, שלא יחסרו אלו השבעה פרטים, שנבארם בסמוך:

ב. ואלו הן, (א) שיראה זה הדבר בעצמו, ולא על ידי שמיעה מאחרים, אם לא שנתברר לו אחר כך, שהדבר אמת: (ב) שיזהר מאד, שלא יחליט תכף את הענין בדעתו לגזל ועשק: או להזק וכיוצא בזה, רק יתבונן היטב את עצם הענין, אם הוא על פי דין בכלל גזל או הזק: (ג) שיוכיח את החוטא מתחלה ובלשון רכה, אולי יוכל להועיל לו, ויטיב על ידי זה את דרכיו, ואם לא ישמע לו, אז יודיע לרבים את אשמת האיש הזה, מה שהזיד על רעהו. (ואם יודע בו, שלא יקבל תוכחתו, יבאר לקמן, אם ירצה ה', בסעיף ז': ד) שלא יגדיל העולה יותר ממה שהיא: (ה) שיכון לתועלת, וכמו שנבאר לקמן בסעיף ד', ולא להנות, חס ושלום, מהפגם ההוא, שהוא נותן בחברו, ולא מצד שנאה, שיש לו עליו מכבר: (ו) אם הוא (יא) יכול לסבב את התועלת הזאת גופא בעצה אחרת, שלא יצטרך לספר את ענין הלשון הרע עליו, אזי בכל גוני אסור לספר: (ז) שלא יסובב על ידי הספור הזק להנדות יותר מכפי הדין, שהיה יוצא, אלו הועד עליו באפן זה על דבר זה בבית דין, ובאור דבר זה עין לקמן בהלכות רכילות בכלל ט', כי שם מקומו:

(יא) יכול לסבב. וראיה לזה ממאי דאמרין בסנהדרין (י"א ע"א) במעשה דעכן דכתיב ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך חטא ישראל, אמר לפניו רבש"ע מי חטא, אמר לו וכי דילטור אני, לך הטל גורלות, ופירש"י דילטור רכיל. וכעין זה ג"כ איתא בתנ"א בפרק י"ח כשביקש יהושע שיודיענו הקב"ה מי חטא השיבו הקב"ה מה לך יהושע וכי אני מדבר אליך היום לשה"ר וכו'. ולכאורה יפלא מאד וכי על איש כעכן שמעל בחרם, ועל ידו נפלו ישראל במלחמה, ובא על נערה מאורסה, ועבר על חמשה חומשי תורה כמ"ש בסנהדרין (דף מ"ד ע"א), שייך לשה"ר, ומלשון הגמרא והתנ"א משמע שהוא לשה"ר גמורה ולא חומרא בעלמא, אלא ודאי כמו שכתבנו, דכל היכי דיוכל לסבב התועלת מבלי שיצטרך לספר עליו, אסור מן הדין. והתם נמי הלא יש עצה בגורלות, וזה הוא שאמר לו הקב"ה וכי דילטור אני, לך הטל גורלות:

7) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מג עמוד ב ודף מד עמוד א

משנה. היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות, אומרים לו: התודה, שכן דרך כל המומתין מתודין, שכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא. שכן מציינו בעכן, שאמר לו יהושע (יהושע ז') בני שים נא כבוד [לה'] אלקי ישראל ותן לו תודה, (הושע ז') ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת וכזאת וגו'. ומנין שכיפר לו וידויו - שנאמר (יהושע ז') ויאמר יהושע מה עכרתנו ויערך ה' ביום הזה, ביום הזה אתה עכור, ואי אתה עכור לעולם הבא. ואם אינו יודע להתודות - אומרים לו: אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי. רבי יהודה אומר: אם היה יודע שהוא מזומם אומר: תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה. אמרו לו: אם כן יהו כל אדם אומר כן, כדי לנקות עצמו.

גמרא. תנו רבנן: נא - אין נא אלא לשון בקשה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע (יהושע ז') חטא ישראל, אמר לפניו: רבנו של עולם, מי חטא? אמר ליה: וכי דילטור אני? לך הפל גורלות. הלך והפיל גורלות, ונפל הגורל על עכן, אמר לו: יהושע, בגורל אתה בא עלי? אתה ואלעזר הכהן שני גדולי הדור אתם, אם אני מפיל עליכם גורל - על אחד מכם הוא נופל. אמר לו: בבקשה ממך, אל תוציא לעז על הגורלות, שעתידה ארץ ישראל שתתחלק בגורל שנאמר (במדבר כ"ו) אך בגורל יחלק את הארץ. תן תודה. אמר רבינא: שחודי שחדיה במילי: כלום נבקש ממך אלא הודאה? תן לו תודה והיפטר. מיד: ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלקי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי. אמר רב אסי אמר רבי חנינא: מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים: שנים בימי משה ואחד בימי יהושע, שנאמר כזאת וכזאת עשיתי. רבי יוחנן אמר משום רבי אלעזר ברבי שמעון: חמשה, ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע, שנאמר אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי. ועד השתא מאי טעמא לא איענוש? אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר ברבי שמעון: לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן. כתנאי: (דברים כ"ט) הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עינין שבעד? מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, דברי רבי יהודה, אמר ליה רבי נחמיה: וכי ענש על הנסתרות לעולם? והלא כבר נאמר עד עולם. אלא כשם שלא ענש על הנסתרות - כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן. אלא עכן מאי טעמא איענוש? - משום דהו ידעי ביה אשתו ובניו.

(יהושע ז') חטא ישראל. אמר רבי אבא בר זבדא: אף על פי שחטא - ישראל הוא. אמר רבי אבא: היינו דאמרי אינשי אסא דקאי בני חילפי אסא שמיה, ואסא קרו ליה. (יהושע ז') וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרם גם גנבו גם כחשו גם שמו בכליהם. אמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא: מלמד שעבר עכן על חמשה חומשי תורה, שנאמר חמשה גם. ואמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא: עכן מושך בערלתו היה, כתיב הכא וגם עברו את בריתי וכתיב התם (בראשית י"ז) את בריתי הפר. - פשיטא! - מהו דתימא: במצוה גופיה לא פקר, קא משמע לן. (יהושע ז') וכי עשה נבלה בישראל. אמר רבי אבא בר זבדא: מלמד שבעל עכן נערה המאורסה, כתיב הכא וכי עשה נבלה וכתיב התם (דברים כ"ב) כי עשתה נבלה בישראל. - פשיטא! - מהו דתימא: כולי האי לא פקר נפשיה, קא משמע לן. רבינא אמר: דיניה כנערה המאורסה, דבסקילה.

אמר ליה ריש גלותא לרב הונא: כתיב (יהושע ז') ויקח יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הזהב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמרו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו. אם הוא חטא - בניו ובנותיו מה חטאו? - אמר ליה: וליטעמיד, אם הוא חטא - כל ישראל מה חטאו? דכתיב (יהושע ז') וכל ישראל עמו! אלא - לרדותן, הכי נמי - כדי לרדותן. (יהושע ז') וישרפו אתם באש ויסקלו אתם באבנים - בתרתי? - אמר רבינא: הראוי לשריפה - לשריפה, הראוי לסקילה - לסקילה.

(יהושע ז') וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף. רב אמר: איצטלא דמילתא, ושמואל אמר: סרבלא

יהושע פרק ז'

דצריפא. (יהושע ז') ויציקום לפני ה'. אמר רב נחמן: בא וחבטם לפני המקום, אמר לפניו: רבונו של עולם, על אלו תיהרג רובה של סנהדרין? - דכתיב (יהושע ז') ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש ותניא: שלשים וששה ממש, דברי רבי יהודה. אמר לו רבי נחמיה: וכי שלשים וששה היו? והלא לא נאמר אלא כשלשים וששה איש, אלא: זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובה של סנהדרין. אמר רב נחמן אמר רב: מאי דכתיב (משלי י"ח) תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות, תחנונים ידבר רש - זה משה, ועשיר יענה עזות - זה יהושע. מאי טעמא? אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה'. ואמר רב נחמן: בא וחבטן לפני המקום, אטו פנחס לא עביד הכי? והכתיב (תהלים ק"ו) ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה, ואמר רבי אלעזר: ויתפלל לא נאמר, אלא ויפלל - מלמד שעשה פלילות עם קונו; בא וחבטן לפני המקום, אמר לפניו: רבונו של עולם, על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל? דכתיב (במדבר כ"ה) ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף. ואלא מהכא (יהושע ז') למה העברת העביר את העם הזה את הירדן - משה נמי מימר אמר: (שמות ה') למה הרעתה לעם הזה. אלא מהכא (יהושע ז') ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן.

(יהושע ז') ויאמר ה' אל יהושע קום לך. דריש רבי שילא: אמר ליה הקדוש ברוך הוא: שלך קשה משלהם, אני אמרתי (דברים כז) והיה בעברכם את הירדן תקימו, ואתם ריחקתם ששים מיל. בטר דנפק, אוקים רב אמורא עליה, ודרש: (יהושע י"א) כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה. אם כן מה תלמוד לומר קום לך: אמר ליה: אתה גרמת להם. והיינו דקאמר ליה בעי: (יהושע ח') ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו'.

8 פרקי דרבי אליעזר - "חורב" פרק לו

בא וראה כח החרם כמה הוא גדול שיהושע בן נון החרים יריחו ואת כל אשר בה שרף באש ועכן בן זרח בן כרמי ראה את התרפים ואת הכסף שהיו מקריבים לפניו ואת האדרת שהיתה פרושה לפניו ולשון הזהב אחד בפיו וחמד אותן בלבו והלך ולקחם וטמנם בתוך אהלו ועל מעט אשר מעל מתו שלשים ושש אנשים צדיקים, שנ' ויכו מהם אנשי העי וכו', והלך יהושע וקרע בגדיו ונפל על פניו ארצה לפני ארון ה' ובקש תשובה ונרצה לו הב"ה ואמ' לו, יהושע דע כי מעל ישראל בחרם, שנ' חטא ישראל וגם עברו את בריתי, ראה יהושע בשנים עשר אבנים של כהן גדול שהם כנגד שנים עשר שבטים וכל שבט ושבט שהיה עושה דבר עבירה לא היתה מגייה אורה וידע ששבט יהודה מעל בחרם והפיל גורלות ונלכד עכן בן כרמי שנ' וילכד עכן בן כרמי, ולקח יהושע את עכן בן כרמי ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הזהב ואת בניו ואת בנותיו ואת כל אשר לו והעלם לעמק עכור וסקלם ושרפם שם, והלא כתיב לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, אם כן הבנים והבנות של עכן מה חטאו שהעלם לעמק עכור וסקלם ושרפם שם, היה לו לסקול ולשרוף עכן לבדו שמעל בחרם, אלא על שידעו בדבר ולא הגידו וסקלם ושרפם גם הם, ולמה שרפם על שמתו עליו ששה ושלשים צדיקים, שנ' ויכו מהם אנשי העי כשלשים וששה איש, ועל שנתן הודאה לפני ה' יש לו חלק לעה"ב, שנ' יעכרך ה' ביום הזה, ביום הזה אתה עכור ואין אתה עכור לעתיד לבא

9 מדרש תנחומא (ורשא) פרשת נצבים סימן ב

ראשיכם שבטיכם אע"פ שמניתי לכם ראשים זקנים ושוטרים כולכם שוין לפני שנאמר וכל איש ישראל, ד"א כלכם ערבים זה בזה אפי' צדיק א' ביניכם כלכם עומדים בזכותו ולא אתם בלבד אלא אפי' צדיק אחד ביניכם כל העולם כולו בזכותו עומד שנאמר (משלי י) וצדיק יסוד עולם, וכשאחד מכם חוטא כל הדור לוקה, וכן אתה מוצא בעכן (יהושע כב) הלא עכן בן זרח מעל בחרם וגו', מדת פורעניות מועטת והדור נתפס בה מדה טובה מרובה עאכ"ו, לכך נאמר כל איש ישראל

10 מהרש"א על סנהדרין דף מד/א

אתה גרמת להם כו'. וכתב בעל י"מ ופירש"י שלא היה לך לאסור עליהם ביזת יריחו משמע דיהושע חידש ענין זה והרי משה עשה כזאת ג' פעמים ויפה עשה ללמוד ממשה עכ"ל ואין מקום לקושייתו דמשה ודאי עשה יפה שלא יענשו כל ישראל ע"ז אם יעבור אחד מהם ליהנות מן החרם שעדיין לא נענשו ישראל על הנסתרות לר"י ולנגלות לר' נחמיה אבל ביהושע כיון שעברו ישראל את הירדן יענשו בו וק"ל:

11 רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח הלכה ו

גזירת הכתוב היא שאין ממיתין בית דין ולא מלקין את האדם בהודאת פיו אלא על פי שנים עדים, וזה שהרג יהושע עכן דודו לגר עמלקי בהודאת פיהם הוראת שעה היתה או דין מלכות היה

12) רמב"ם פירוש המשניות - מסכת סנהדרין פרק ו

(ב) היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות אומרים כו' - מה שהצריך להתודות רחוק מבית הסקילה כדי שלא יפחד ותטרף דעתו, ולא יוכל לדבר כשיהיה קרוב ממקום המיתה: ודע שהריגת יהושע לעכן היתה הוראת שעה, לפי שתורתנו האמיתית אינה מחייבת מיתה על החוטא בהודאתו בעצמו ולא בנבואת נביא שיאמר שעשה זה המעשה. ואין הלכה כר"י:

13) תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק ו הלכה ג

א"ל עכן מה בגורל אתה תופשיני לית בכל ההן דרא כשר אלא את ופינחס אסרון ניבזין ביניכון פנטוס דמיתפיס חד מינכון ולא עוד אלא למשה רבך לית מידמוך אלא תלתין או מ' יומין לא כן אלפן משה רבן על פי שנים עדים שריתה טעי באותה שעה צפה יהושע ברוח הקודש שהוא מחלק לישראל את הארץ בגורל הדא היא דכתיב וישלך להם יהושע גורל אמור מעתה אנו מוציאין שם רע על הגורלות ולא עוד אלא שאם נתקיימו עכשיו יהו כל ישראל אומרים בדיני נפשות נתקיימו כל שכן בדיני ממונות ואם בטלו עכשיו יהו כל ישראל אומרי' בדיני נפשות בטלו כל שכן בדיני ממונות באותה שעה התחיל יהושע מפיס לעכן ומשבע ליה באלקי ישראל ואומר לו בני שים נא כבוד לה' אלקי ישראל

14) תלמוד בבלי מסכת יומא דף עה עמוד א

כזרע גד לבן . . . תניא אידך: גד - שמגיד להם לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון. לבן - שמלבין עונותיהן של ישראל. תניא, רבי יוסי אומר: כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין, כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין. כיצד? שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר: עבדי גנבת, וזה אומר: אתה מכרתו לי. אמר להם משה: לבוקר משפט. למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון - בידוע שזה גנבו, אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו. וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין. זה אומר: היא סרחה עלי, והיא אומרת: הוא סרח עלי. אמר להם משה: לבקר משפט. למחר, אם נמצא עומרה בבית בעלה - בידוע שהיא סרחה עליו, נמצא עומרה בבית אביה - בידוע שהוא סרח עליה.

15) תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין פרק ו דף כג טור ב/ה"ג

באותה שעה התחיל יהושע מפיס לעכן ומשבע ליה באלקי ישראל ואומר לו בני שים נא כבוד לה' אלקי ישראל ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה מהו אמנה קושטא אנכי חטאתי לה' אלקי ישראל אמר ליה מה אנא בעי מינך חדא ואת אמרת לי תרתא אמר ליה אני הוא שמעלתי בחרם מדין ובחרם יריחו אמר רבי תנחומא בארבעה חרמים מעל בחרם כנעני מלך ערד בחרם סיחון ועוג בחרם מדין בחרם יריחו

16) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מד עמוד ב

מנין שכיפר לו וידויו וכו'. תנו רבנן: מנין שכיפר לו וידויו - שנאמר (יהושע ז') ויאמר לו יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' היום הזה, היום הזה אתה עכור, ואי אתה עכור לעולם הבא. וכתוב (דברי הימים א' ב') ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל ודרדע כלם חמשה. מאי כולם חמשה - כולן חמשה הן לעולם הבא, כתיב זמרי וכתוב עכן. רב ושמואל, חד אמר: עכן שמו, ולמה נקרא שמו זמרי - שעשה מעשה זמרי. וחד אמר: זמרי שמו, ולמה נקרא שמו עכן - שעכך עונותיהן של ישראל.

17) ספר סדר היום - סדר עלינו לשבח

ורמוז בתחילת תיבותיו עכ"ן על כן נקוה. ואפשר שהוא כשהצדיק עליו את הדין וידע שחטא ואמר בתפלתו שמהרה יעביר גלולים מן הארץ להפנות אליך כל רשעי ארץ. והענין הוא שיסיר לב האבן מבשרנו אשר הוא מתענו ומכשילנו מעבודת האל יתברך ויתעלה, ויבוא זמן שכולם יכירו וידעו את ה' ומלאה הארץ דעה את ה', ויתן בנו לב בשר שלא נשוב עוד לכסלה ולמכשול עוון, וקבל עליו עול מלכות שמים קודם מיתתו. ולכן אמר לו יהושע שבאותה מיתה נתכפרו לו כל עונותיו וזכה לעולם הבא, כדכתיב (יהושע ז', כ"ה) יעכרך ה' ביום הזה, היום הזה אתה עכור ואין אתה עכור לעולם הבא. אחר כך ישא מעט קודם שיצא: